

ارتباط گزارشگری پایداری شرکت‌ها و کیفیت حسابرسی

پایداری شرکت را در گزارش‌های پایداری تعیین شده منتشر کنند یا خیر و اینکه آیا این گزارش‌ها مطابق با استانداردها و دستورالعمل‌های گزارش‌پذیری پایدار است. نظریه علامت‌دهی نشان می‌دهد که مدیران تصمیم می‌گیرند اطلاعات مربوط به عملکرد پایداری شرکت را افشاء کنند تا عملکرد پایداری برتر شرکت را به سهامداران خود برای دستیابی به مزیت‌های رقابتی، از جمله دسترسی بهتر به امور مالی و کاهش هزینه سرمایه

۱- مقدمه
در پاسخ به فشارهای محیطی و اجتماعی مانند تغییرات آب و هوایی، نابرابری اجتماعی و فقر شدید، سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان به طور فزاینده‌ای از شرکت‌ها می‌خواهند تا در مورد تأثیر تصمیمات و فعالیت‌های خود بر محیط و جامعه پاسخگو شوند. با این وجود، در صورت عدم وجود نظارت اجباری گسترده در مورد گزارش پایداری، شرکت‌ها داوطلبانه تصمیم می‌گیرند که آیا اطلاعات عملکرد

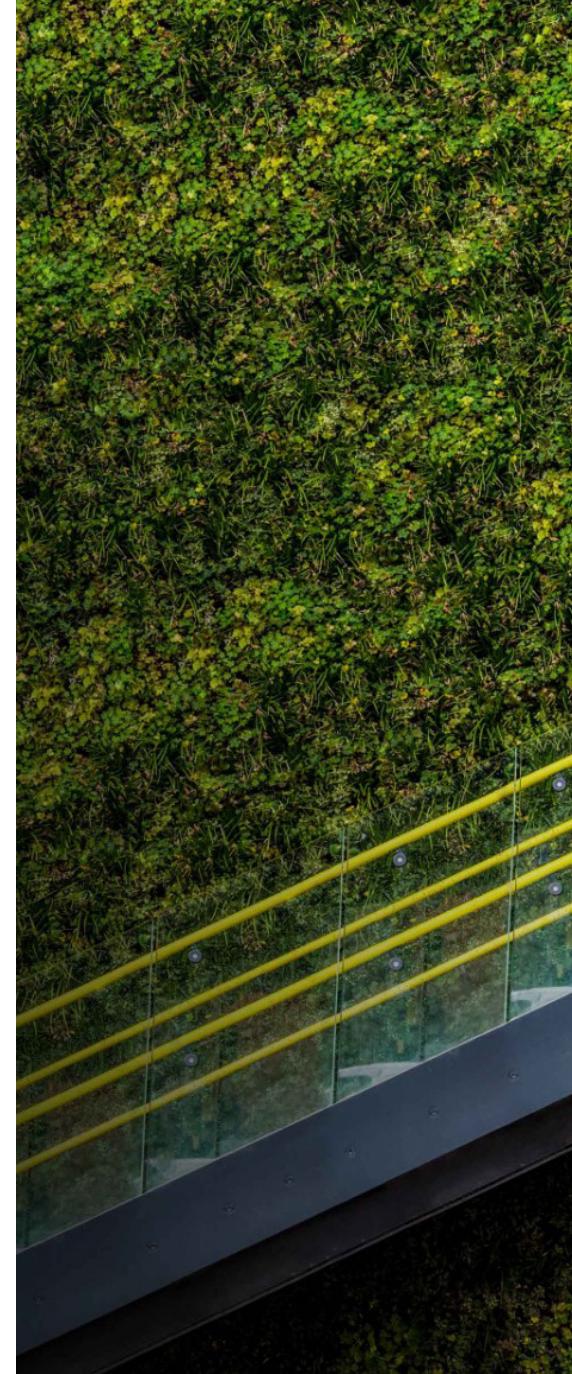
نویسنده:

موسی حسن زاده

فاطمه صراف

نظرات بر اثربخشی و سطح بالاتری از مشارکت ذینفعان ممکن است با انتشار اطلاعات پایداری با کیفیت بالا و رعایت استانداردها و دستورالعمل‌های گزارش‌دهی، باعث شود تا مدیران نسبت به عملکرد پایداری شرکت پاسخگو شوند. علاوه بر این، رابطه مثبت بین گزارشگری پایداری شرکتی و کیفیت حسابرسی، پشتیبانی بیشتری را برای نظریه علامت‌دهی فراهم و نشان می‌دهد شرکت‌هایی با عملکرد پایدار شرکت برتر، در مقایسه با شرکت‌هایی که عملکرد پایداری شرکتی پایین دارند، اطلاعات مربوط به عملکرد پایداری شرکت را نشان می‌دهند تا علامت‌دهی برتر شرکت را اعلام کنند (هامل و اسچلیک، ۲۰۱۶).

با وجود گذشت سال‌های متعددی از شکل‌گیری مفهوم گزارشگری پایداری، شرکت‌ها در کشور ما در زمینه مبانی نظری کسب و کار به سطح مطلوبی نرسیده‌اند، پس بازنگری و تشریح این گونه مباحث جهت عملیاتی ساختن آنها امری لازم و ضروری است. در همین راستا افشاری مناسب این بعد، شاخص‌ها و اثرات آن در یک گزارش پایداری نیز حائز اهمیت هستند.

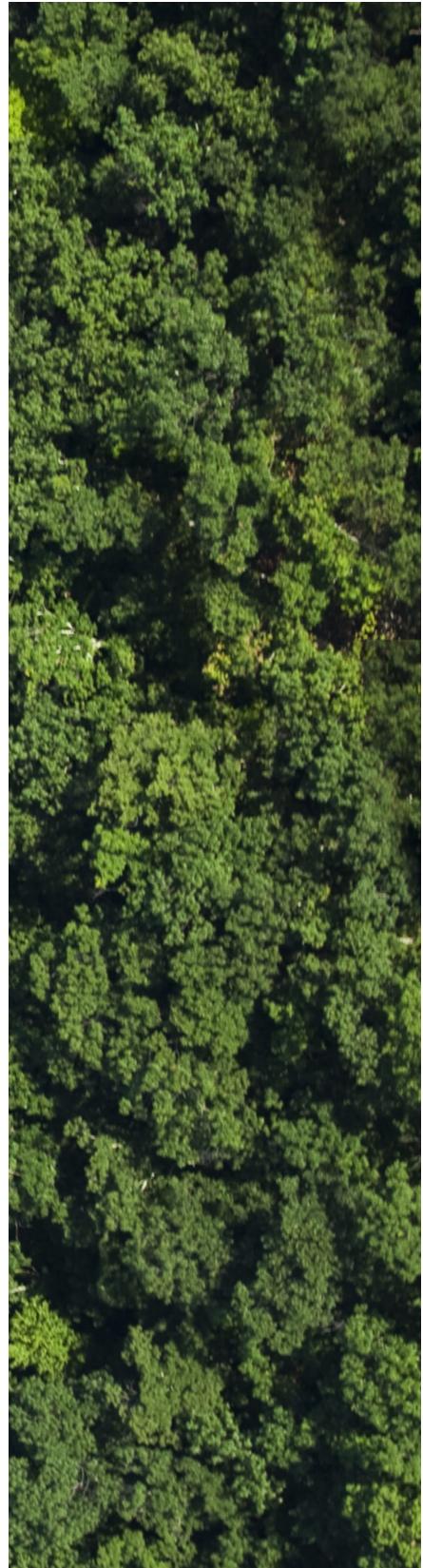
۲- مبانی نظری

منظور از توسعه پایدار تمام استراتژی‌ها و فعالیت‌هایی است که نیازهای ذینفعان امروز را برآورده می‌کند و در عین حال منابع انسانی و طبیعی مورد نیاز نسل آینده را نیز حفظ می‌کند (گاریگا و مل، ۲۰۰۲). ایفای نقش اجتماعی یک سازمان با پاسخ به نیازهای جامعه حفظ می‌شود. براین اساس، زمانی که سیستم ارزشی سازمان با سیستم ارزشی جامعه‌ای که در آن به عنوان بخشی از جامعه شکل گرفته، تطابق نداشته باشد، حمایت جامعه را از

عمومی و تهدیدهای مشروعیت هستند، سودمند باشد. در این حالت، مدیریت شرکت از گزارشگری پایداری به عنوان ابزاری برای مدیریت فعالانه ادراکات و انتظارات سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان استفاده می‌کند تا اثرات منفی عملکرد ضعیف پایداری شرکت‌ها را بر مشروعیت و شهرت شرکت خود بکاهد (برامر و پولین، ۲۰۰۶؛ فریدمن و پاتن، ۲۰۰۴). با این حال، عدم افسای عملکرد پایدار شرکت‌ها، کیفیت گزارشگری پایداری را کاهش می‌دهد زیرا عملکرد پایداری شرکت نسبت به همه جنبه‌ها ارائه نمی‌شود (بویرال، ۲۰۱۳؛ چو و همکاران، ۲۰۱۲؛ رمیساخ و هان، ۲۰۱۵). همچنین بر اساس نظریه علامت‌دهی، شرکت‌ها از طریق ارائه اطلاعات بیشتر و بهتری به بازار نسبت به شرکت‌های دیگر، قدرت رقابتی خود را علامت‌دهی و به بازار و ذینفعان مخابره می‌کنند. بنابراین، علامت‌دهی به بازار نسبت به کیفیت واقعی شرکت مانند افزایش ارزش شرکت یا کاهش هزینه سرمایه و جلب رضایت سرمایه‌گذاران، دلیلی برای افسای بیشتر اطلاعات می‌باشد. بر پایه این نظریه، شرکت‌هایی که سودآوری و نقدینگی بالایی دارند، تمایل بیشتری برای افسای اطلاعات و علامت‌دهی نسبت به عملکرد خوب جهت جذب سرمایه‌گذار و جلب اعتماد سهامدار دارند. زیرا شرکت‌ها به منظور دستیابی به منابع محدود سرمایه با یکدیگر در رقابت هستند. اگر شرکت از لحاظ گزارشگری مالی خوشنام باشد و در مورد فعالیت‌های خود اطلاعات بیشتری افشاء کند، توانایی بیشتری در جذب سرمایه خواهد داشت، چرا که اعتماد سرمایه‌گذاران را به خود جلب خواهد کرد (لی، ۲۰۱۰).

یافته‌های قبلی حاکی از آن است که

سهام اطلاع دهنده (الیوال و همکاران، ۲۰۱۲). رعایت استانداردهای گزارش‌دهی پایداری ممکن است با تأکید بر اینکه شرکت توسعه پایدار را جدی می‌گیرد، باعث افزایش اعتماد به نفس سهامداران و سایر ذینفعان در مورد قابلیت اطمینان و صحت افسای پایداری داوطلبانه شرکت شود (هان و کونن، ۲۰۱۳). از طرف دیگر، تئوری مشروعیت نشان می‌دهد که گزارشگری پایداری داوطلبانه همچنین ممکن است برای شرکت‌هایی با عملکرد پایدار تحت فشار که در معرض فشارهای

حسابداری و ارائه اطلاعاتی جهت قضاوت و تصمیم‌گیری است (مارتنز و همکاران، ۲۰۱۵). یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه پایدار در اقتصاد هر کشور، فراهم کردن شرایط مناسب اقتصادی در جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی است. این مهم با وجود فضای رقابتی سالم از طریق اطلاعات شفاف و به موقع و امکان دسترسی همه مشارکت‌کنندگان بازار به اطلاعات شفاف امکان‌پذیر است (بلینگر و کاپی، ۲۰۰۹). هر چه انتشار اطلاعات در جوامع بیشتر و بهتر صورت پذیرد، امکان اتخاذ تصمیم‌های آگاهانه و ایفادی مسئولیت پاسخگویی در مورد چگونگی تحلیل و مصرف منابع، بیشتر می‌شود. بنابراین، یکی از الزامات رشد و توسعه اقتصادی، دسترسی همه ذی‌نفعان به اطلاعات شفاف است. با گسترش بازارهای سرمایه و به تبع آن افزایش سرمایه‌گذاران، نیاز بیشتری به افشای اطلاعات وجود دارد، تا بدین وسیله سرمایه‌گذاران اطلاعات مورد نیاز برای تصمیم‌گیری را در اختیار داشته باشند (الشماری و سلطان، ۲۰۱۰). شرکت‌ها اطلاعات خود را از طریق گزارش‌های مالی تنظیم شده از جمله صورت‌های مالی و یا اطلاعات مکمل که قابل ذکر در متن صورت‌های مالی بیست و همچنین دیگر موارد قانونی افشاء می‌کنند. علاوه بر این شرکت‌ها از طریق پیش‌بینی‌های مدیریت، سخنرانی‌های تحلیل‌گران، مذاکرات حضوری، مطبوعات، سایتهاي اینترنتی و سایر گزارش‌ها، اطلاعات خود را به صورت داوطلبانه ارائه می‌کنند. واسطه‌های اطلاعاتی نیز مانند تحلیلگران مالی، کارشناسان و نشریه‌های مالی اطلاعات شرکت را افشا می‌کنند (آرمیتیج و مارستون، ۲۰۰۸). درباره افشای اطلاعات مربوط به پایداری شرکت‌ها تئوری‌هایی ارائه شده که دست خواهد داد. توجه به نیروی انسانی، کیفیت افشای اطلاعات شرکت در راستای پاسخگویی به ذینفعان، اقدام به اجتناب، فرار مالیاتی، محدودیت‌های اخلاقی مالیات‌دهندگان، عدم تقارن اطلاعاتی در تمام سطوح جامعه، اقدامات صورت گرفته جهت رفاه، سلامت و آموزش کارکنان و مشارکت در فعالیت‌های خیرخواهانه از رایج‌ترین مسائل بعد اجتماعی برای شرکت‌ها هستند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵). یکی از موارد مهم نتیجه آشکارساز و حقیقت بودن افشاگری است. با توجه به افشای مالی داوطلبانه، این فرض به طور معمول با دعاوی حقوقی و رسکهای اعتباری مرتبط با گزارش‌های غیرمعتر توکیه می‌شود (عامر و عثمان، ۲۰۱۲). با این فرض که افشای غیرصحیح بعید است و با توجه به عدم وجود استانداردهای دقیق والزام‌آور گزارش پایداری، شرکت‌ها در تعیین کمیت و کیفیت افشای پایداری، از یک راه قابل توجهی برخوردار هستند. تحقیقات پیشین (التووچیری و همکاران-۲۰۰۴؛ بیلی و لی-۲۰۰۰؛ چو و پاتن-۲۰۰۷؛ کلارکسون و همکاران، ۲۰۰۸؛ ۲۰۱۱) بینش ارزشمندی در مورد کمیت اطلاعات ارائه شده ارائه می‌دهد. با این حال، شرکت‌ها ممکن است اطلاعات مربوط به کیفیت را در مورد موضوعاتی که از نظر خودشان مطلوب هستند (عملکرد برتر) ارائه دهند و اطلاعات کم کیفیت را در مورد موضوعاتی که امکان ضرر برای منافع آنها داشته باشد (عملکرد ضعیف) ارائه ندهند. هدف اصلی گزارشگری مالی تهیه اطلاعات مفید برای تصمیم‌گیرندگان است. از طرف دیگر کیفیت گزارشگری مالی صرفاً یک خروجی نهایی نیست بلکه کیفیت این فرآیند شامل بخش‌هایی از قبیل افشای معاملات شرکت، اطلاعاتی در زمینه انتخاب و کاربرد رویه‌های

می‌دهند و مدیران را در برابر سایرین بیمه می‌کنند. معیارهای کیفیت حسابرسی در پژوهش‌های مختلف به تکرار استفاده شده‌اند. این معیارها را به دو دستهٔ خروجی و ورودی تقسیم کرده‌اند. دستهٔ خروجی شامل تجدید ارائهٔ ارقام، نوع گزارش حسابرسی، کیفیت گزارشگری مالی، ارائهٔ خدمات غیرحسابرسی و دستهٔ ورودی شامل اندازهٔ حسابرسی، تخصص در صنعت، حق‌الزحمهٔ حسابرسی، حق‌الزحمهٔ غیرعادی، تداوم تصدی حسابرس و استقلال حسابرس.

۱۷

مطالعات متعددی وضعیت عملکرد پایداری اجتماعی و ارتباط بین برخی از اجزای گزارشگری پایداری و متغیرهای مالی و غیر مالی را مورد بررسی قرار داده‌اند که برخی از تحقیقات مهم به شرح ذیل است:

فیضی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی چگونگی ارتباط ابعاد افسای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی با عملکرد پایداری شرکت‌ها و تأثیر آن‌ها بر کیفیت حسابرسی پرداختند.

که در نتیجه آن، این اطمینان به وجود آید که صورت‌های مالی فاقد هرگونه اشتباہ و تقلبند. به بیانی دیگر، کیفیت حسابرسی به معنای ارزیابی و استنباط بازار از توانایی حسابرس در کشف تحریف‌های بالاهمیت موجود در صورت‌های مالی یا سیستم حسابداری و گزارش موارد بالاهمیت کشف شده است. بر طبق تئوری نمایندگی، حسابرسی ابزار کنترلی است که فعالیت‌های فرستطلبانه مدیریت را حذف می‌کند یا کاهش می‌دهد. دلایل تقاضای بازار سرمایه برای خدمات حسابرسی باکیفیت در سه بعد بر شمرده می‌شوند: بعد اول، نقش نظارتی: نقش نظارتی برای کاهش هزینه‌های نمایندگی است و مالکان برای نظارت بر نماینده اتخاذ می‌کنند. بعد دوم، نقش اطلاعاتی: حسابرسی نوعی وسیله برای افزایش کیفیت اطلاعات مالی بوده که از نظر سرمایه‌گذاران بسیار حائز اهمیت است.

بعد سوم، نقش تضمین کنندگی: حسابرسان با ضمانت کردن کیفیت اطلاعات، هزینه دعوی حقوقی را کاهش

حکایت از نیت شرکت‌ها از افشاء اطلاعات مزبور دارد. تئوری مشروعیت یکی از تئوری‌های مذکور است که براساس آن شرکت به منظور مشروعیت بخشیدن به عملکرد ضعیف خود دست به افشاء اطلاعات زده و کیفیت پایین گزارشگری خود را پشت این شیوه گزارشگری پنهان می‌کند. در طرف مقابل شرکت‌هایی که عملکرد مناسبی از خود به جای گذاشته‌اند به منظور کاهش حداکثری عدم تقارن اطلاعاتی موجود بین شرکت و ذینفعان اطلاعات مربوط به فعالیت‌های مسئولیت اجتماعی را گزارش کرده و از این طریق حقوق ذینفعان خود را رعایت می‌کنند نظریه مشروعیت توضیح نظری دیگری برای افشاء داوطلبانه اطلاعات ارائه می‌دهد. تئوری مشروعیت نشان می‌دهد که شرکت‌های به خصوص ضعیف از افشاء پایداری به عنوان یک تاکتیک مشروع برای تأثیرپذیری عمومی در مورد عملکرد پایداری خود استفاده می‌کنند (دیگان، ۲۰۰۲؛ ادانوأن، ۲۰۰۲). کیفیت حسابرسی زمانی تأیید می‌شود

پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۵-۱۳۸۶ انتخاب شد. برای اندازه گیری سطح افسای عملکرد پایداری از تحلیل محتوای گزارش های سالانه هیئت مدیره استفاده شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیون چند متغیره، به روش داده های ترکیبی استفاده شد. نتایج حاصل از برآورد مدل های پژوهش نشان داد که تاثیر عملکرد پایداری و افسای در سطح عملکرد اجتماعی- اقتصادی شرکت بر مازاد بازده سهام معنادار و معکوس است. همچنین تاثیر عملکرد پایداری و سطح افسای عملکرد اجتماعی- اقتصادی شرکت بر روی سودآوری معنادار نمی باشند.

کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و افسای اطلاعات پایداری پرداختند. پژوهش از بُعد هدف از نوع توصیفی و تحلیلی و از بُعد نتیجه، پژوهشی کاربردی و برای برآشش الگو از روش حداقل مربعات معمولی و رگرسیون چند متغیره برای ۹۲ شرکت فعلی در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۳-۱۳۸۹ استفاده شد. نتایج نشان داد که بین مدیریت سود، محافظه کاری و کیفیت اقلام تعهدی با افسای اطلاعات پایداری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اما بین شاخص افسای الزامی و افسای اطلاعات پایداری رابطه معناداری مشاهده نشد.

بیلوبی و همکاران (۱۳۹۷) به بررسی تأثیر میزان شاخص های پایداری افسای شده بر کیفیت سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ پرداختند. داده های مورد نیاز پژوهش با بررسی گزارش های سالانه هیئت مدیره، صورت های مالی و سامانه شرکت های نمونه به دست آمد. نتایج

اجتماعی و ارتباط آن با هزینه سرمایه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. به منظور دستیابی به هدف اصلی تحقیق، تحقیق در ۳ مرحله انجام شد.

- مرحله اول: پس از مطالعه مبانی نظری تحقیق و نظرخواهی از سه گروه خبرگان و با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، ۲۶ شاخص تعیین شد.

- مرحله دوم: با بررسی محتوای صورت های مالی و گزارش های هیأت مدیره ۱۳۹۴ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، وضعیت گزارشگری این شاخص ها طی سال های ۹۱-۹۵ در مورد بررسی قرار گرفت.

- مرحله سوم: پس از جمع آوری داده های مربوط به ۷۹ شرکت، فرضیه تحقیق به روش داده های تابلویی مورد آزمون قرار گرفت.

یافته ها نشان داد که در مؤلفه «رویه های کار و عملکرد مناسب» نسبت به سایر مؤلفه ها گزارشگری بهتری داشته اند، ولی سطح عملکرد پایدار اجتماعی شرکت ها نسبت به تحقیقات خارجی بررسی شده پایین ارزیابی شده است. همچنین برخلاف مبانی نظری تحقیق، اطلاعات عملکرد پایدار اجتماعی بر هزینه سرمایه شرکت ها تأثیر مثبت دارد که می تواند ناشی از نوسانات قیمت سهام، نادیده گرفتن ویژگی های خاص شرکت (مانند توانایی مدیریتی یا مهارت های کارکنان) یا اثر مقابله اطلاعات تاریخی و اطلاعات آینده نگر باشد.

هاشمی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر عملکرد پایداری بر مازاد بازده سهام و سودآوری شرکت های سیمان پرداختند. برای آزمون فرضیه ها، نمونه ای شامل چهارده شرکت به روش حذف سیستماتیک از بین شرکت های سیمان

جامعه آماری این پژوهش، شامل تمامی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از سال ۱۳۸۸ لغایت سال ۱۳۹۷ بوده و نمونه مورد بررسی، از طریق روش حذف سیستماتیک از جامعه آماری، انتخاب شد. با توجه به شرایط معین، تعداد ۱۱۲ شرکت به عنوان نمونه آماری این پژوهش، انتخاب شدند. گفتنی است با طراحی مدل های رگرسیونی چندمتغیره به آزمون فرضیه های تدوین شده پرداخته شد. نتایج بررسی ها نشان داد که افسای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و ابعاد آن موجب تقویت عملکرد پایداری و بهبود کیفیت حسابرسی شرکت می شود.

حسینی معصوم و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی نقش گزارشگری پایداری بر مدیریت سود بانگیزه دستیابی به آستانه های سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. در این پژوهش اطلاعات مربوط به ۱۳۹۸ سال- شرکت طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ گردآوری شد. شاخص گزارشگری پایداری با بررسی ابعاد مختلف گزارشگری اقتصادی، اجتماعی، محیط زیستی و راهبری شرکتی اندازه گیری شده و روش آماری پژوهش معادلات ساختاری و مدل سازنده بود. نتایج نشان داد بین شاخص پایداری با مدیریت سود بانگیزه دستیابی به آستانه های سود اجتناب از کاهش سود و اجتناب از سود غیرمنتظره وجود دارد. نتایج کلی حاصل از تحقیق بیانگر آن بود که با افزایش شاخص پایداری، مدیرانی که در معرض اجتناب از کاهش سود و اجتناب از سود غیرمنتظره منفی قرار می گیرند با احتمال کمتری اقدام به مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی می کنند.

آرین پور و همکاران (۱۳۹۸) به تحلیل وضعیت گزارشگری عملکرد پایدار

در مورد عملکرد پایداری از طریق تحلیل گزارش‌های پایداری و گزارش‌های سالانه گردآوری شدند، درحالی که داده‌های مالی از صورت‌های مالی حسابرسی شده و دانلود شده از وبسایت‌های شرکت‌ها بدست آمدند. نتایج نشان دادنکه شرکت‌ها، شاخص‌های عملکردی پایداری خود را برای مدیریت ریسک و بهبود پایداری مالی خود، بهبود می‌بخشند. همچنین مشخصات خاص یک شرکت معین، مانند ظرفیت مالی، اهرم‌های مالی، اندازه شرکت و سن شرکت، عوامل ضمنی مهم موثر بر میزان تنش مالی و پایداری هستند.

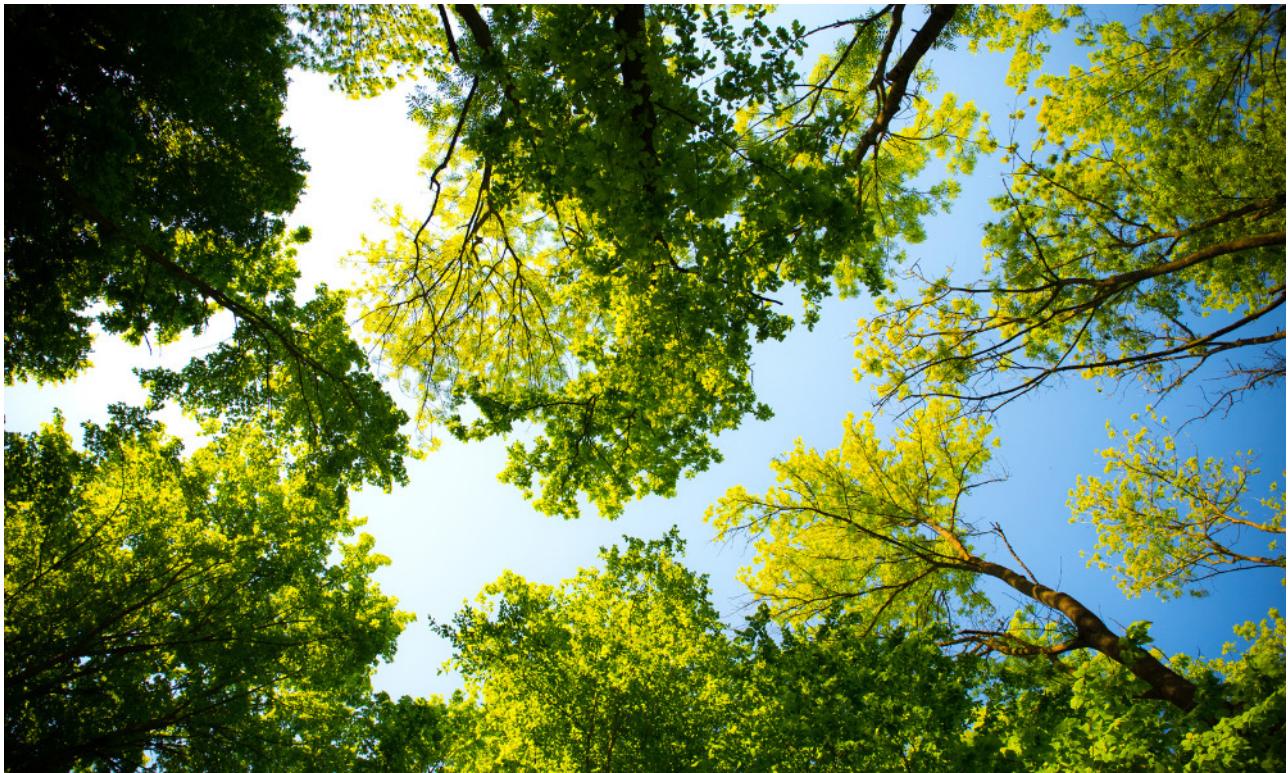
رضایی و تو(۲۰۱۹) به بررسی ارتباط بین کمیت و کیفیت افشاری پایداری و کیفیت سود در زمینه ارزش و فرهنگ اخلاقی شرکت‌ها پرداختند. نمونه مورد نظر از ۳۵۱۰ مشاهدات مربوط به سال بین سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۵ جمع آوری و با استفاده از آزمون رگرسیون چندگانه انجام گردید و نتایج نشان داد که مقدار افشاری پایداری با کیفیت سود مرتبط است و با کیفیت سود اختیاری در کاهش کارآیی سودهای مدیریتی و رفتارهای گزارشگرانه غیر فرصت طلب رابطه منفی دارد. همچنین کیفیت افشاری

واسطه شیوه‌های مدیریت ناب برای دستیابی به عملکرد پایداری است. علاوه بر این، شیوه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی برای دستیابی به عملکرد پایداری، واسطه شیوه‌های مدیریت ناب هستند. نوبر و همکاران(۲۰۲۰) به بررسی تأثیر عملکرد پایداری بر عملکرد مالی طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۷ در بازار بورس آلمان پرداختند. نتایج شواهدی از رابطه \square شکل را نشان داد. این بدان معنی است که مدیریت پایداری با هدف افزایش عملکرد مالی باید بطور فعلانه در جهت دستیابی به نیازهای سرمایه‌گذاران و ذینفعان بیشتر شرکت‌ها باشد.

اورزالین و همکاران(۲۰۱۹) به بررسی شیوه‌های گزارشگری پایداری شرکت‌های نفت و گاز برتر در روسیه و بررسی اثرات شاخص‌های عملکرد پایداری بر پایداری مالی در زمینه یک اقتصاد نوظهور پرداختند. این مطالعه براساس تحلیل داده‌های تابلویی شاخص‌های عملکردی پایداری و داده‌های مالی چهل و چهار شرکت برتر نفت و گاز پذیرفته شده در بورس روسیه در دوره زمانی ۲۰۱۶-۲۰۱۲ می‌باشد. داده‌ها

به دست آمده از آزمون رگرسیون حداقل مربعات تعییم یافته برآورده تابلویی نشان داد که میزان شاخص‌های پایداری افشاء شده به صورت جامع تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت سود دارد؛ ولی از سه بعد پایداری موجود، شاخص‌های مرتبط با ابعاد اجتماعی و اقتصادی، دارای تأثیر منفی و معناداری بر کیفیت سود هستند، در حالی که بعد زیست محیطی دارای تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت سود است.

معصومی و همکاران(۱۳۹۷) به شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران پرداختند. برای اندازه‌گیری میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها از معیار جی‌آرآی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادر تهران که پس از بررسی از میان آنها تعداد ۱۳۰ شرکت بر اساس روش حذف سیستماتیک انتخاب شد. نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد که متغیرهای اندازه شرکت، نقدینگی، سهامداران نهادی و دوگانگی وظایف مدیرعامل بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری دارند. همچنین سه متغیر عمر شرکت، دارایی نامشهود و استقلال هیئت مدیره بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها تأثیر معناداری ندارند. کومارادی و همکاران(۲۰۲۰) به بررسی تأثیر شیوه‌های مدیریت ناب و عملکردهای مسئولیت اجتماعی (زیست محیطی و اجتماعی) بر پایداری و عملکرد اقتصادی پرداختند. در این تحقیق از داده‌های تولیدی در میدلندز، انگلیس استفاده شد. نتایج نشان داد که شیوه‌های مدیریت ناب پایداری و عملکرد اقتصادی را تسهیل می‌کند و نوآوری با محوریت پایداری

بر اساس نظریه مشروعیت، افشاری پایدار کیفیت پایین را برای پنهان کردن عملکرد واقعی خود ترجیح می‌دهند.

با هاتاکاری(۲۰۱۴) به بررسی عوامل مرتبط با گزارشگری محیطی و اجتماعی در در شرکت‌های استرالیایی پرداخت. نتایج نشان داد که میزان گزارشگری محیطی و اجتماعی در شرکت‌های استرالیایی پایین می‌باشد و میزان کل افشا در سازمان‌های بزرگ در صنعت حمل و نقل بطور چشمگیری بالاتر می‌باشد. شرکت‌های با بازده دارایی منفی اطلاعات اجتماعی بیشتری گزارش می‌کنند. همچنین میزان کل افشا با عمر شرکت و اندازه حسابرسی مستقل رابطه‌ای ندارد.

۴- بحث و نتیجه گیری
رابطه بین گزارشگری پایداری و کیفیت حسابرسی از لحاظ تئوری و هم از نظر تجربی مبهم است. نظریه افشاری داوطلبانه

کاری و یار(۲۰۱۷) به بررسی عوامل تعیین کننده گزارشگری پایداری و تأثیر آن بر ارزش شرکت پرداختند. هدف این مطالعه، بررسی عوامل تعیین کننده سازمان گزارشگری جهانی مبتنی بر گزارشگری پایداری، پذیرش بیانیه‌های بیمه در گزارشات پایداری و بکارگیری سطوح گزارشگری پایداری می‌باشد. بر اساس نمونه‌های تهیه شده از ۲۹۷ شرکت تجاری ترکیه‌ای در بورس استانبول یافته‌ها حاکی از رشد آگاهی از گزارشگری پایداری جهانی مبتنی بر گزارشگری پایداری بین شرکت‌های تحت بررسی و همچنین بهبود روند کیفیت گزارشات می‌باشد.

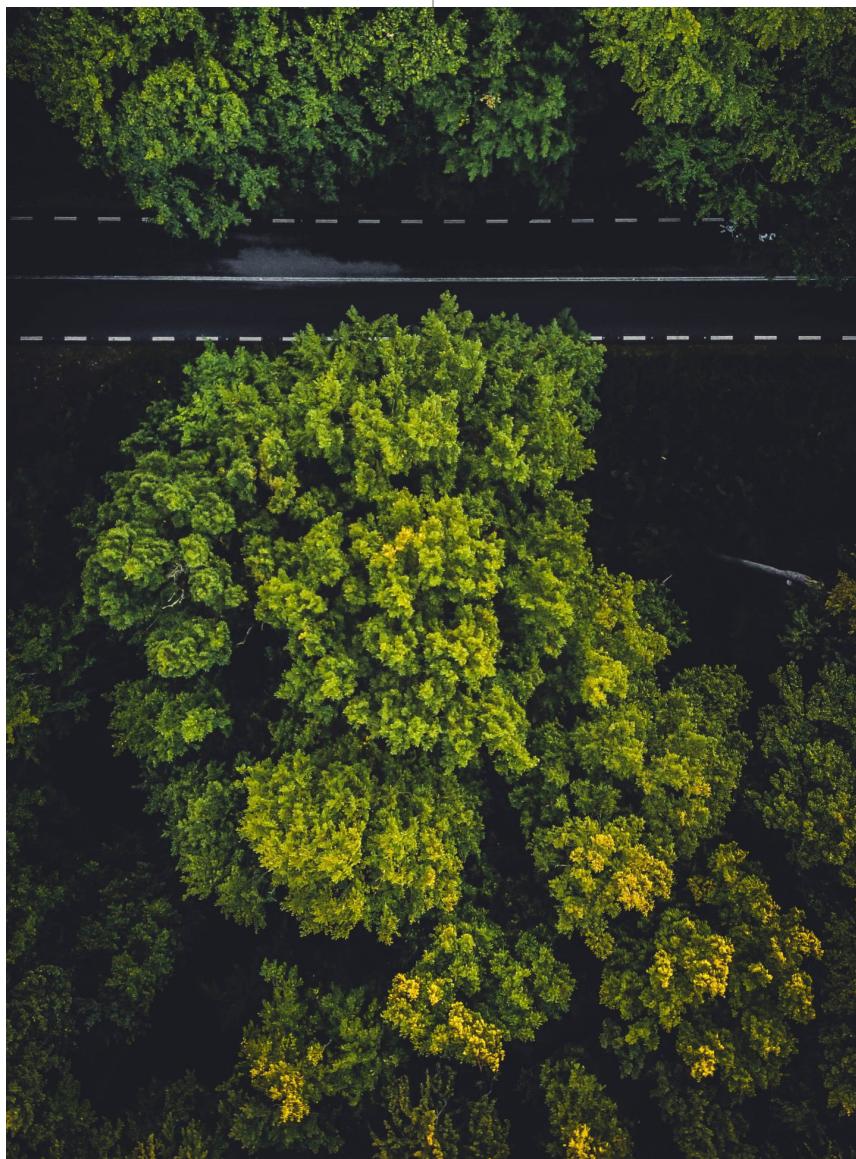
همان و اسچلیک(۲۰۱۶) با بررسی ارتباط بین عملکرد اجتماعی یک شرکت، اندازه نشان دادند که مطابق با تئوری افشاری داوطلبانه، شرکت‌ها با انتخاب افشاری پایدار با کیفیت بالا بدنیال نشان دادن عملکرد برتر در بازار هستند. علاوه بر این،

پایداری می‌تواند رابطه مثبت بین کیفیت سود و مقدار افشاری پایداری را تقویت کند و رابطه منفی بین کیفیت سود اختیاری و مقدار افشاری پایداری را کاهش دهد. سرانجام، رابطه بین کیفیت سود و مقدار افشاری پایداری با ساختار شرکت و عملکرد پایداری سال قبل تعدیل می‌شود. اسچریک و رایتل(۲۰۱۸) به بررسی تأثیرات متمایز و مشترک عملکرد اجتماعی شرکت، اندازه و دیدگاه شرکت در تصمیم برای افشاری اطلاعات مرتبط با پایداری از طریق گزارش‌های پایداری پرداختند. داده‌های ۲۸۰ شرکت در صنایع حساس به محیط زیست و اجتماعی انجام و نتایج نشان داد که اثرات فرضیه غیرخطی است زیرا هزینه‌های حاشیه‌ای و مزایای گزارش پایداری با سطح عملکرد اجتماعی یک شرکت، اندازه و میزان دید آن در عموم متفاوت است. همچنین بین عملکرد اجتماعی و گزارش پایداری ارتباط قوی وجود دارد، اما قدرت این ارتباط به اندازه و دید آن بستگی دارد.

عملکرد پایداری برتر، اطلاعات داوطلبانه غیر مالی را افشا می کند تا ماهیت عملکرد واقعی آن را نشان و ارزش بازار آن را افزایش دهد و همچنین شرکت های باکیفیت گزارشگری پایین از افشاری اطلاعات پایداری به عنوان ابزاری جهت پوشش ضعف خود در زمینه کیفیت اطلاعات استفاده می نمایند بر حسب ادبیات موجود در حوزه افشاری اطلاعات در ایران، سرمایه‌گذاران، سهام داران و تحلیل‌گران به افشاری اجباری شرکت‌ها که ارائه آن اطلاعات توسط استانداردهای حسابداری،

مقایسه با افشاری شرکت‌های دیگر ارائه می دهد. شرکت‌هایی که دارای عملکرد پایداری برتر در رابطه با یک شاخص خاص عملکرد هستند، ترجیح می دهند اطلاعات با کیفیت بالا را افشا کنند تابع عملکرد واقعی (غیرقابل نظارت) خود را نشان دهند. نتایج تحقیقات (فیضی و همکاران، ۱۳۹۸؛ کاشانی پور و همکاران، ۱۳۹۷؛ دیگان، ۲۰۰۲؛ التووجیری و همکاران، ۲۰۰۴؛ آمر و عثمان، ۲۰۱۲؛ هامل و اسچلیک، ۲۰۱۶؛ رضایی و تو، ۲۰۱۷؛ اوزالین و همکاران، ۲۰۱۹) استدلال می کنند، یک شرکت با

نشان می دهد که رابطه باید مثبت باشد، در حالی که تئوری مشروعیت به یک رابطه منفی اشاره دارد. با این حال، شواهد تجربی در مورد این رابطه متفاوت است، که نشان می دهد این دو نظریه لزوماً متناقض نیستند بلکه در عوض دو طرف یک سکه هستند (کلارکسون، ۲۰۰۸). طی سال‌های اخیر ساختار حسابداری از جهات مختلف در زمینه‌های پایداری و مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. در این پژوهش، به بررسی رابطه گزارشگری پایداری با کیفیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته شد. وضعیت فعلی میزان افشاری گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بیان کننده شکاف قابل توجه بین انتظارات جامعه از شرکت‌ها و عملکرد آنهاست. بین گزارشگری پایداری با کیفیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار و مثبت وجود دارد. بطوریکه یافته‌ها مطابق با نظریه مشروعیت است؛ زیرا شرکت‌های بزرگ تر توسط گروه‌های مختلف بررسی می شوند و آنها سعی می کنند تا از طریق مشارکت در فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به کسب و کار خود مشروعیت بخشنده و از طریق افشاری آنها این موضوع را به سایرین نشان دهند. به عبارت دیگر، در شرکت‌هایی که با افزایش گزارشگری پایداری، احتمال اقدام به افشاری داوطلبانه اطلاعات با کیفیت بالا، افزایش می یابد. این نتایج بیان گر آن است که، شرکت‌ها ممکن است اطلاعات مربوط به کیفیت را در مورد موضوعاتی که از نظر خودشان مطلوب هستند (عملکرد برتر) ارائه دهند. زیرا چنین افشاگری شفافیت لازم را برای اطمینان و قابل

- گزارشگری پایداری، پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، شماره ۸، دوره ۲، ص ص ۱۴۱-۱۶۸.
- فیضی مهدی، پورآفاجان سرحمامی عباسعلی، نسل موسوی سیدحسین (۱۳۹۸)، تاثیر افزایشی داوطلبانه اطلاعات غیرمالی و عملکرد پایداری بر بهبود کیفیت حسابرسی. دانش حسابرسی. شماره ۱۹، دوره ۷۷، ص ص ۱۹۰-۲۲۰.
- کاشانی پور، محمد، جندی، غلامرضا، رحمانی، محمد (۱۳۹۷)، بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی با افشا اطلاعات پایداری شرکت‌های پذیرفتۀ شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های تجربی حسابداری، شماره ۸، دوره ۱۵، ص ص ۱۱-۳۱.
- معصومی سید رسول، صالح نژاد سید حسن، ذبیحی زرین کلابی علی (۱۳۹۷)، شناسایی متغیرهای مؤثر بر میزان گزارشگری پایداری شرکت‌های پذیرفتۀ شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابرسی. شماره ۱۸، دوره ۷۰، ص ص ۱۹۵-۲۲۱.
- موسوی، سیداحمد، رضایی، فرزین، شاه ویسی، فرهاد (۱۳۹۵)، تبیین الگوی ایفای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت‌ها و تأثیر آن بر ریسک سقوط قیمت سهام. مجله دانش حسابداری مالی، دوره ۳، شماره ۳، ص ص ۴۷-۷۴.
- هاشمی، سید عباس، قاسمی، محمدرضا، رفیعی شهرکی، احمد رضا (۱۳۹۸)، تاثیر عملکرد پایداری شرکت برمزازد بازده سهام و سودآوری. پژوهش حسابداری، شماره ۹، دوره ۱۱، ص ص ۱۱۹-۱۳۸.
- بیلویی خمسلویی، مالک، ایزدی نیا، دکتر ناصر، عربصالحی، دکتر مهدی (۱۳۹۷)، تأثیر میزان شاخص‌های پایداری افشاء شده بر کیفیت سود، مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری، شماره ۹، دوره ۱، ص ص ۷-۳۴.

از طرف نهادهای استاندارد گذاری تدوین شود. در پایان پیشنهاد می‌شود جهت مشارکت بیشتر شرکت‌ها در زمینه عملکرد پایدار، شرایط لازم برای ترغیب آنان انجام شود و در همین راستا، الزامات قانونی برای گزارشگری غیرمالی شرکت‌ها انجام شود تا بتوان از این طریق از منافع عملکرد پایدار بهره برد و همچنین آموزش‌های لازم در جهت چگونگی و کفايت افزای اطلاعات صورت گیرد تا کارایی آن‌ها بیشتر گردد. به سرمایه گذاران در بازار سرمایه نیز توصیه می‌گردد که تمرکز خود در سرمایه گذاری را بر شرکت‌های دارای عملکرد پایداری بالاتر بگذارند که موجبات افزایش بازدهی سرمایه گذاری در بلندمدت و انجام سرمایه گذاری مطمئن تر را فراهم می‌سازد. در نهایت بیان می‌شود که با توجه به محدود بودن دوره زمانی پژوهش و همچنین محدودیت عدم دسترسی به گزارش هیئت مدیره تعداد زیادی از شرکت‌ها به منظور انداره گیری شاخص توسعه پایدار، توصیه می‌شود برای استفاده از نتایج جوانب احتیاط رعایت شود.

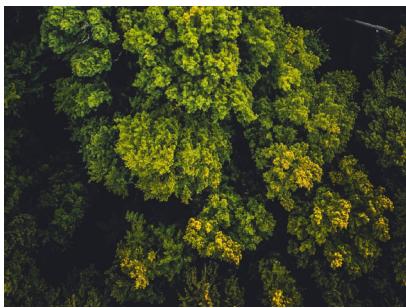
فهرست منابع

- آرین پورآرین، حساس یگانه، یحیی، باباجانی، جعفر (۱۳۹۸)، تحلیل عملکرد پایدار اجتماعی و تأثیر آن بر هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفتۀ شده در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های اقتصاد پولی، مالی، شماره ۲۶، دوره ۱۷، ص ۱۵۵-۱۹۶.
- حسینی معصوم، محمدرضا، گرکز، منصور، سعیدی، پرویز، معطوفی، علیرضا (۱۳۹۸)، عملکرد مدیران در مواجهه با آستانه‌های سود: شواهدی از نقش

نهادهای ناظر و سیاست‌گذار نظیر سازمان بورس اوراق بهادار الزامی شده است توجه می‌کند. تحلیل‌ها بیانگر این است که شرکت‌هایی که سطح افشای اطلاعات بالاتری دارند، از راهبری شرکتی بهتری برخوردار هستند. در این شرکت‌ها مدیران با افشای اطلاعات بیشتر، با کیفیت تر و دقیق تر نقش قبل توجهی در کاهش تضاد نمایندگی که از عدم تقارن اطلاعاتی در میان مدیران و سرمایه گذاران ناشی می‌شود؛ ایفا می‌کند. این امر موجب می‌شود با افزایش آگاهی سرمایه گذاران از عملیات و موقعیت شرکت قیمت بیشتری را برای شرکت پرداخت کند و پیرو آن اعتبار شرکت نزد عموم بالا می‌رود و در نهایت افزایش ارزش شرکت را به دنبال خواهد داشت. توجه به توسعه پایدار و گزارشگری پایداری می‌تواند نقدینگی سهام و هزینه سرمایه را کاهش و کیفیت سود را نیز بهبود بخشد و همچنین موجب کاهش عدم تقارن اطلاعات، مزایایی را برای سرمایه گذاران و مدیریت ایجاد کند. در حال حاضر برای گزارشگری پایداری توسط شرکت‌ها الزام قانونی چندانی در سطح ملی و بین‌المللی وجود ندارد و شرکت‌ها طبق الزامات استانداردهای گزارشگری مالی و یا به صورت داوطلبانه و اختیاری برخی از اطلاعات را افشا می‌نمایند. از طرف دیگر نتایج پژوهش‌ها در مورد اجباری بودن گزارشگری پایداری توسط شرکت‌ها نشان می‌دهد که پذیرش قوانین و مقررات گزارشگری پایداری اجباری باعث افزایش مسئولیت پذیری اجتماعی آن‌ها خواهد گردید. لذا با توجه به اینکه در حال حاضر سطح افشای شاخص‌های پایداری در شرکت‌های ایرانی پایین است، پیشنهاد می‌گردد در راستای پاسخگویی شرکت‌ها، استانداردهای حسابداری مناسبی برای افشاء اطلاعات زیست محیطی، اجتماعی،

- Cho, C. H., Guidry, R. P., Hageman, A. M., & Patten, D. M. (2012). Do actions speak louder than words? An empirical investigation of corporate environmental reputation. *Accounting, Organizations and Society*, 37(1), 14–25.
- Clarkson, P.M., Li, Y., Richardson, G.D., Vasvari, F.P., 2008. Revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: an empirical analysis. *Account. Organ. Soc.* 33 (4–5), 303–327.
- Clarkson, P.M., Overell, M.B., Chapple, L., 2011. Environmental reporting and its relation to corporate environmental performance. *Abacus* 47 (1), 27–60.
- Claudio Nuber, Patrick Velté, Jacob Hörisch. (2020). The curvilinear and time-lagging impact of sustainability performance on financial performance: Evidence from Germany, Vol 27(1), pp 232-243.

فاطمه صراف: عضو هیئت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد حسابداری
تهران جنوب
موسی حسن زاده: حسابدار رسمی،
دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی
واحد حسابداری تهران جنوب

- Adv. Environ. Account. Manage.* 1, 201–226.
- Billings, M., Capie, F. H. (2009). Transparency and financial reporting in mid- 20th century British banking. *Accounting Forum*, 33 (2): 38–53.
- Boiral, O. (2013). Sustainability reports as simulacra? A counter-account of A and A+ GRI reports. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 26(7), 1036–1071.
- Botosan, C. A. (1997). Disclosure level and the cost of equity capital. *The Accounting Review*, 72(3), 323–350.
- Botosan, C., & Plumlee, M. A. (2002). A re-examination of disclosure level and the expected cost of equity capital. *Journal of Accounting Research*, 40(1), 21–40.
- Brammer, S., & Pavelin, S. (2006). Voluntary environmental disclosures by large UK companies. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(7–8), 1168–1188.
- Branco, M.C., Rodrigues, L.L., 2008. Factors influencing social responsibility disclosure by Portuguese companies. *J. Bus. Ethics* 83 (4), 685–701.
- Cemil Kuzey, Ali Uyar. (2017). Determinants of sustainability reporting and its impact on firm value: evidence from the emerging market of Turkey. *Journal of Cleaner Production*, Volume 143, Pages 27–39.
- Cho, C.H., Patten, D.M., 2007. The role of environmental disclosures as tools of legitimacy: a research note. *Account. Organ. Soc.* 32 (7–8), 639–647.
- Al-Shammari, B., and Al-Sultan, W. (2010). Corporate governance and voluntary disclosure in Kuwait, *International Journal of Disclosure and Governance*, 5 (2): 225–236.
- Armitage, S., and Marston, C. (2008). Corporate disclosure, cost of capital and reputation: Evidence from finance directors, *The British Accounting Review*, 40 (4): 314–336.
- Al-Tuwaijri, S.A., Christensen, T.E., Hughes, K.E., 2004. The relations among environmental disclosure, environmental performance, and economic performance: a simultaneous equations approach. *Account. Organ. Soc.* 29 (5–6), 447–471.
- Ameer, R., Othman, R., 2012. Sustainability practices and corporate financial performance: a study based on the top global corporations. *J. Bus. Ethics* 108 (1), 61–79.
- Bhattacharyya, A. (2014). Factors Associated with the Social and Environmental Reporting of Australian Companies. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, vol8/iss13/, pp 2550-.
- Bamber, L. S., Jiang, J., & Wang, I. Y. (2010). What's my style?: The influence of top managers on voluntary corporate financial disclosure. *The Accounting Review*, 85(4), 1131–1162.
- Bewley, K., Li, Y., 2000. Disclosure of environmental information by Canadian manufacturing companies: a voluntary disclosure perspective.